

Friedrich-Ebert-Stiftung, împreună cu Asociația pentru Politică Externă, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • APRILIE 2022 • NR.4 (194)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

- 1.** *Julian Groza, director al Institutului pentru Politici și reforme Europene (IPRE): „Cea mai importantă este decizia politică pe care o vor lua statele membre și oferirea acestei promisiuni clare de aderare”*
- 2.** *Nadia Afașasieva, directoarea Institutului Ucrainean pentru Politică Internațională de la Kiev: „Trebuie să reformăm procuratura în Ucraina, iar pentru dezvoltarea economică, va trebui să lucrăm mai mult și la partea de anticorupție”*
- 3.** *Mădălin Necșuțu, jurnalist Balkan Insight: „Republica Moldova, pași mici dar siguri înspre UE”*

Știri pe scurt:

 Plenul Parlamentului European reunit la Strasbourg a votat pe 5 mai o rezoluție în care solicită acordarea statutului de țară candidată la aderarea la Uniunea Europeană Republicii Moldova. „Parlamentul European salută depunerea de către Republica Moldova a cererii de aderare la UE la 3 martie 2022; invită instituțiile UE să acorde Republicii Moldova statutul de țară candidată pentru aderarea la UE, în conformitate cu articolul 49 din Tratatul privind Uniunea Europeană și pe baza meritelor, iar între timp să-și continue eforturile de integrare a acestei țări pe piața unică a UE și să intensifice cooperarea sectorială”, se arată în rezoluție. Totodată, PE solicită ca, în cadrul reuniunii Consiliului European din iunie, să se transmită un semnal politic clar și ferm cu privire la calea europeană aleasă de Republica Moldova. În discursurile pe care le-au susținut, eurodeputații și-au exprimat solidaritatea față de autoritățile de la Chișinău și față de cetățenii moldoveni.

 Uniunea Europeană va mobiliza o sumă suplimentară de 52 de milioane de euro pentru Republica Moldova, destinată promovării rezilienței, redresării și reformelor pe termen lung ale acestei țări, în special prin punerea în aplicare a inițiativelor prevăzute în Planul economic și de investiții al Uniunii pentru partenerii săi estici. Prin programul EU4Reforms, UE va sprijini Republica Moldova în punerea în aplicare a reformelor legate de Acordul de asociere UE-Moldova și de zona de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare. Prin EU4Recovery and Resilience, UE va contribui la dezvoltare economică rezilientă, durabilă și favorabilă incluziunii în Republica Moldova, inclusiv prin sprijinirea IMM-urilor, îmbunătățirea climatului de afaceri datorită facilitării comerțului și îmbunătățirii capacității de inserție profesională.

 Republica Moldova va primi din partea Uniunii Europene echipamente militare non-letale pentru dotarea armatei în scopuri de apărare, a declarat pe 4 mai în cadrul vizitei sale la Chișinău, președintele Consiliului European, Charles Michel. „Vom ajuta Republica Moldova să-și consolideze reziliența și să facă față efectelor crizei agresiunii ruse din Ucraina. Anul trecut am anunțat o susținere de șapte milioane euro pentru echipamente, în acest an planificăm să majorăm susținerea pentru R. Moldova, oferind forțelor armate echipamente suplimentare, vom consolida coeziunea socială și împotriva atacurilor cibernetice”, a declarat Charles Michel la Chișinău. El a insistat că UE nu dorește nicio escaladare a tensiunilor în Republica Moldova cu referire la regiunea separatistă transnistreană și recente provocări ce au avut loc acolo săptămâna trecută. La rândul ei, președinta Republicii Moldova a opinat că evaluările Chișinăului în acest moment sunt că nu există niciun pericol dinspre regiunea separatistă transnistreană.

Republica Moldova și șansa sa pe calea europeană: statutul de țară candidată la UE

Ministerul Afacerilor Externe, Nicu Popescu și Comisarul European pentru Extindere al UE, Oliver Varhelyi

După completarea a două rânduri de chestionare din partea Comisiei Europene, Republica Moldova se află în fața celui mai important test din acest drum spre Uniunea Europeană care de altfel este doar la început – să primească statutul de țară candidată la UE.

Cu o putere reformistă pro-europeană care se suprapune pe o perioadă în care și Uniunea Europeană are nevoie să livreze la capitolul speranțe pentru mai multe state care bat la ușă și sunt capabile de mari sacrificii, aceasta ar putea fi șansa Republicii Moldova.

Parlamentul European a dat un semnal clar de susținere prin votarea unei rezoluții care îndeamnă Comisia Europeană să dea aviz pozitiv pentru primirea statutului de țară candidată la UE.

► Chiar dacă Republica Moldova va completa și va prezenta, în circa o lună de zile, două chestionare la UE de 380 de pagini și respectiv circa 1.900, într-un timp record, nu este suficient. Este poate nevoie din nou de țări-locomotiva precum România și Polonia care să împingă insistent doleanțele Chișinăului la Bruxelles.

Mai este nevoie de un lobby intens în toate capitalele Europei, iar acest lucru Republica Moldova nu îl poate face singură. Partea bună este că are de partea sa principalele puteri europene – Germania și Franța. Dar nu este totuși suficient în condițiile în care votul pentru primirea statutului de țară candidat trebuie să fie dat în unanimitate.

Mai există și țări precum Olanda sau Austria, dar și alte, care exprimă voalat

unele reticențe. Cel puțin Olanda va fi o nucă tare, ținând de abnegația cu care această țară se opune de ani buni de zile din motive politice, și nu tehnice, intrării României și Bulgariei în spațiul Schengen.

Republica Moldova trebuie, de asemenea să găsească un limbaj comun și cu Ucraina pentru a se ajuta reciproc în acest parcurs. Este nevoie de multă diplomatie și abilitate pentru a trece acest obstacol. Totodată, trebuie apăsată și pedala accelerației în ceea ce privește reformele, dar conjunctura internă nu este cea mai fericită pentru Republica Moldova, care trece printr-o criză economică acută resimțită la nivelul populației.

Este nevoie de o comunicare bună pe intern pentru a explica cetățenilor de

ce trebuie să facă sacrificii și să strângă cureaua, pe un fundal defavorabil al creșterii inflației, a prețurilor la combustibili și mărfuri de larg consum. Cu alte cuvinte, un context foarte neavorabil. La toate acestea se adaugă și un război în țara vecină ce se apropie de granițele Moldovei, astfel că anxietatea în rândul populației este tot mai mare.

Una peste alta, Republica Moldova are așadar de trecut două teste: unul pe intern și altul pe extern. Dar beneficiile și viitorul mai bun pentru cetățenii săi sunt argumente suficiente ca toată societatea, de la cetățeni la politicieni, să confirme votul de la ultimele alegeri prezidențiale și parlamentare și să rămână pe cursul european cu orice preț.

Mădălin Necșuțu

Cea mai importantă este decizia politică pe care o vor lua statele membre și oferirea unei promisiuni clare de aderare

Iulian Groza, director IPRE

Directorul Institutului pentru Politici și Reforme Europene (IPRE), Iulian Groza, a avut amabilitatea de a ne acorda un interviu în care am discutat despre detaliile care au stat în spatele completării de către Republica Moldova a două chestionare din partea Comisiei Europene. Chestionarele cu întrebări din partea CE au fost completate în scopul unei evaluări de către Executivul european a situației politice și economice a Republicii Moldova, în perspectiva oferirii sau nu a statutului de țară candidată pentru aderarea la UE în urma cererii depuse pe 3 martie la Bruxelles de către autoritățile de la Chișinău. Vă invităm să citiți despre toate acestea, pe larg, în interviul care urmează:

■ **Domnule Groza, Republica Moldova va completa și al doilea chestionar pentru Comisia Europeană. Primul a conținut circa 380 de întrebări, iar al doilea aproape 1.900 de întrebări. Republica Moldova s-a mișcat relativ repede. Cât de dificilă a fost completarea chestionarelor din ce cunoașteți, au ajutat cumva și experții de la IPRE?**

■ Partea a doua a chestionarului este în proces de elaborare. Cel mai probabil Republica Moldova va transmite răspunsurile la cea de-a doua parte a chestionarului în această săptămână. Către sfârșitul săptămânii viitoare chestionarul cu răspunsuri din partea Republicii Moldova către Uniunea Europeană va fi transmis.

Cu privire la procesul de elaborare a acestui chestionar, vreau să menționez că autoritățile au făcut un apel către organizațiile neguvernamentale care participă în cadrul Platformei Naționale a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic să sprijine acest efort.

Procesul de evaluare a statutului de țară candidată a Republicii Moldova este unul amplu și complex, care implică un efort incluziv, nu doar al autorităților, ci și al tuturor experților naționali guvernamentali și non-guvernamentali.

■ **Cum apreciați implicarea ONG-urilor în această activitate? Se vorbește de faptul că s-a lucrat non-stop atât din partea funcționarilor, cât și reprezentanților societății civile pentru completarea chestionarului.**

■ Platforma Națională a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic este una dintre cele mai reprezentative organizații-umbrelă care include circa 100 de organizații neguvernamentale. În cadrul unei discuții pe care am avut-o la începutul lunii martie cu ministrul Afacerilor Externe, domnul

Nicu Popescu, dânsul a avut această rugămintă de a ne implica în acest exercițiu și am răspuns cu mare deschidere. Noi am înțeles imediat că evaluarea Republicii Moldova de către CE este un efort național care are o importanță deosebită pentru parcursul nostru european.

Astfel, am reușit să mobilizăm mai multe organizații din partea Platformei. Mă refer aici la diverse centre de cercetare – Institutul pentru Politici și Reforme Europene, Expert Group sau CRJM. Dar nu doar atât, ci împreună cu Fundația Soros Moldova am reușit să mobilizăm peste 15 experți din organizațiile noastre și de la bun început am participat fie cu contribuții, propuneri sau recomandări pentru redactarea răspunsurilor la chestionare. Am mai ajutat și cu diverse revizuri la contribuțiile autorităților.

Dacă vorbim de viteza cu care s-a lucrat, la început eram relativ sceptic că Comisia Europeană va reuși să transmită acest chestionar pentru Republica Moldova într-un termen atât de scurt și, în al doilea rând, eram sceptic inclusiv cu privire la termenul în care Republica Moldova trebuia să completeze acel chestionar. Asta din cauză că procesul de evaluare a cererii de aderare a țărilor aspirante, din experiența Balcanilor, a arătat că este un proces destul de lung și complex. Unul de durată. În cazul țărilor din Balcani, însăși momentul transmiterii chestionarului către țările aspirante a fost unul mult mai lung. În medie, durează un an de zile din momentul inițierii acestui proces.

Dar iată că acum, Comisia Europeană a fost invitată de către Consiliul European în luna martie, într-un termen record, să lucreze la această opinie. La rândul său, Comisia Europeană a făcut tot posibilul de a reuși într-un termen foarte restrâns să transmită acest chestionar.

În câteva săptămâni de la depunerea cererii, Ucraina, Republica Moldova și Georgia au primit aceste chestionare. Atunci când vine vorba de pregătirea propriu-zisă a răspunsurilor, eu cred că a contat foarte mult nivelul de mobilizare a autorităților, dar și implicarea ONG-urilor și a experților din diasporă. Așadar, toate aceste lucruri mi-a spulberat pe parcurs temerile inițiale și am trimis rapid răspunsurile. Prima parte a chestionarului a conținut circa 380 de întrebări care vizau două capitole – criteriul politic și criteriul economic.

Deși prima parte a fost mai scurtă ca număr de întrebări, la nivel de răspunsuri aceasta nu implica doar aspecte tehnice, ci anumite evaluări și analize. Toate acestea trebuiau să ofere Comisiei Europene o mai bună impresie despre stadiul în care se află Republica Moldova în privința celor două criterii menționate.

Partea a doua a chestionarului este una mai voluminoasă. Vizează 33 de capitole și conține peste 1.800 de întrebări. Majoritatea sunt de natură tehnică și vizează transpunerea legislației și implementarea ei. Pentru Republica Moldova aici a fost relativ mai simplu, având în vedere că țara, de opt ani de zile, este în proces de implementare a Acordului de Asociere cu UE.

Noi știm că Acordul de Asociere și anexele sale au inclus mai multe angajamente de transpunere a legislației europene. Dacă ar fi să facem o totalizare a efortului, pentru Republica Moldova evident că fost relativ mai ușor în comparație cu alte țări să elaboreze într-un termen relativ scurt aceste răspunsuri.

Pași următori

■ **Care sunt pașii procedurali care urmează de aici încolo, după transmitemea și celei de-a doua părți a chestionarului către CE?**

■ După ce Chișinăul va transmite și a doua parte a chestionarului, vom aștepta evaluarea finală a CE. În paralel, această evaluare se face deja de către CE la răspunsurile din chestionar. Probabil, putem să ne așteptăm ca spre sfârșitul lunii mai - începutul lunii iunie, CE își va finaliza opiniile cu privire la chestionare și statutul de țară candidată pentru țările care au reușit să transmită răspunsurile într-un termen scurt.

Apoi, opinia Comisiei va fi transmisă către grupul de lucru al Consiliului Uniunii Europene pentru a fi discutate la nivelul statelor membre. Probabil, către mijlocul lunii iunie am putea avea primele semnale cu privire la evaluarea cererii de aderare și recomandări către CE din partea statelor membre la nivelul Consiliilor de Miniștri. După decizia pe care o va lua Consiliul Afacerilor Externe al UE, deja vom fi în situația în care să vedem o decizie finală a Consiliului European planificat pe 23-24 iunie.

■ Sperați la o opinie pozitivă din partea Comisiei Europene?

■ În acest moment nu putem să anticipăm care va fi opinia Comisiei Europene. Dacă am reușit să implementăm Acordul de Asociere, iar Comisia deja și-a făcut propriile analize, cred că va fi una, în general, favorabilă. Așa cum Moldova avansează în implementarea angajamentelor sale, evident că sunt și anumite sectoare care necesită mai multă implicare și rezultate, sperăm totuși la o opinie pozitivă a CE. Dar s-au putea să includă și unele recomandări pentru țările aspirante, precum Republica Moldova, Ucraina și Georgia, în direcția negocierii unui Tratat de aderare și pentru a avea o perspectivă de viitor.

Parte tehnică pentru noi este în principiu clară pentru că și Tratatul UE și rigorile sunt de asemenea clare.

Dar, pe lângă aspectul tehnic care este important, noi înțelegem foarte bine că procesul de evaluare a unei țări candidate este unul eminent politic. Acesta necesită și decizii politice din partea Consiliului UE și a statelor membre UE. Știm foarte bine că astfel de decizii necesită consens și unanimitate la nivelul tuturor celor 27 de state membre.

Urmează să vedem care va fi discuția la nivelul statelor membre și în Consiliul European. Cel puțin semnalele care sunt transmise de la Bruxelles și alte capitale europene indică că UE este astăzi mult mai pregătită să ofere o perspectivă europeană clară Ucrainei și Moldovei.

Ce va conta va fi un proces de negociere inclusiv între statele membre și cu Comisia Europeană. Dar eu sper că din aceste negocieri și pregătiri cu Consiliul European va rezulta cel puțin un mesaj politic de unanimitate către aceste țări care ar însemna oferirea perspectivei europene țărilor noastre. Așa cum s-a întâmplat și în cazul țărilor Balcanilor de Vest în anul 2003 în cadrul summitului de la Salonic.

Fiindcă această decizie politică de oferire a perspectivei europene și a promisiunii că țările balcanice vor deveni parte a UE, atunci când vor îndeplini criteriile, a fost cea mai importantă în a crește dinamica proceselor care au loc la nivelul UE cu privire la aderarea țărilor din Balcanii de Vest.

Putem spune retrospectiv că, la o distanță de circa 10 ani, Croația a devenit stat membru după ce a primit această perspectivă europeană. Alte țări din Balcani sunt la etape diferite. Unele sunt deja țări candidate care negociază Tratatul de aderare, unele au obținut statutul de țări candidate, iar altele nu au primit încă acest statut, nici după 20 de ani.

Decizia politică, cea mai importantă

■ **Sunteți optimist în ceea ce privește Consiliul European ce va avea loc pe 23-24 iunie? Care sunt scenariile despre cum s-ar putea opera în cazul Republicii Moldova, sau credeți că Republica Moldova ar putea să primească direct statutul de stat candidată pentru aderarea la UE?**

■ În primul rând, ceea ce trebuie să înțelegem e că chiar și oferirea statutului de țări candidate nu este o chestiune tehnică, ci o decizie politică. Așa că trebuie să așteptăm acest semnal din partea statelor membre cu privire la acordarea statutului de țară candidat. Apoi, din moment ce țările noastre vor obține acest statut, am putea discuta despre următoarea etapă care este pregătirea pentru negocierea capitolelor din Tratatul de aderare.

Important este să gestionăm foarte bine așteptările. În al doilea rând, să înțelegem foarte bine că procesul de aderare și apoi integrare este unul complex și de durată, și nu este unul automat. Din momentul în care Republica Moldova va obține acest statut, acesta va implica eforturi mari din parte țării.

Și la nivelul Uniunii Europene sunt necesare inclusiv ajustări ale politicii de extindere a UE. Probabil vom asista și la o revizuire a politicilor din cadrul Parteneriatul Estic. Mai mult ca atât, s-ar putea să asistăm și la o revizuire a bugetelor, a cadrului financiar multi-anual al UE.

Așteptarea mea este ca la summitul din iunie, indiferent că statele membre vor decide în iunie oferirea statutului de țară candidată sau vor transmite un mesaj puternic că țările noastre pot obține acest statut, cea

mai importantă este decizia politică pe care o vor lua statele membre și oferirea acestei promisiuni și perspective politice clare de aderare.

■ **Parlamentul European a votat pozitiv o rezoluție privind oferirea Republicii Moldova a statutului de țară candidată pentru aderarea la Uniunea Europeană. Ce înseamnă acest demers chiar dacă este echivalentul unei declarații politice?**

■ Din ce am văzut, inclusiv rezoluția Parlamentului European adoptată săptămâna trecută, deja ne încurajează. Textul rezoluției vorbește pentru prima dată foarte clar despre acordarea perspectivei europene și a statutului de țară candidată pentru Republica Moldova.

Dacă comparăm textele adoptate pentru Republica Moldova și Ucraina în luna martie, vom vedea că textul rezoluției pe Moldova este unul mult mai ambițios și mai clar. Ce mă încurajează pe mine este că această rezoluție a fost susținută de majoritatea vastă în PE. Astăzi suntem în situația în care Parlamentul European, o instituție politică foarte importantă în procesul de luare a deciziilor, a transmis foarte clar mesajul său către Comisia Europeană și statele membre.

Știm foarte bine că președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a transmis deja mesaje foarte puternice de încurajare pentru Ucraina și Republica Moldova privind apartenența noastră la Uniunea Europeană. Urmează să aflăm și opinia Comisiei.

Cel mai important, vom aștepta concluziile Consiliului European de la summitul din iunie.

■ **Vă mulțumim!**

Trebuie să reformăm procuratura în Ucraina, iar pentru dezvoltarea economică, va trebui să lucrăm mai mult și la partea de anticorupție

Nadija Afanasieva, directoarea Institutului Ucrainean pentru Politică Internațională din Kiev

Directoarea Institutului Ucrainean pentru Politică Internațională din Kiev, Nadija Afanasieva, a explicat într-un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE ce anume întreprinde Ucraina ca acțiuni pentru aderarea la Uniunea Europeană. *Experta ne-a relatat pe larg care sunt, în viziunea ei, prioritățile și sectoarele care trebuie reformate în țara vecină care se confruntă în acest moment cu invazia Rusiei. Nu în ultimul rând, am vorbit și despre amenințările la adresa*

securității atât pentru Ucraina, cât și pentru Republica Moldova, care se pot dezvolta dinspre regiunea separatistă transnistreană. Vă invităm să citiți pe larg interviul cu experta în politică și securitate de la Kiev:

■ Recent, Ucraina a primit chestionarul cu întrebări de la CE. Șefa CE a spus că procedura „nu va dura ani, ci săptămâni”. Sperați ca la Consiliul European din iunie, poate Ucraina să primească statutul de țară-candidată?

■ Noi vom face tot ce depinde de noi în acest sens. Lucrăm la completarea acestui document împreună cu ministerele de resort. Facem și mult lobby pe zona societății civile. Vom avea în curând o întâlnire la Bruxelles pe platforma Ucraina-Uniunea Europeană, acolo unde ne întâlnim de două ori pe an.

De data aceasta, o parte dintre noi cei din societatea civilă ne vom întâlni la Bruxelles în format fizic, iar ceilalți care nu pot veni din diverse motive vor fi prezenți online. Vom face lobby și pentru întrebările din aceste chestionare. Vom vorbi despre acele reforme pe care avem nevoie să le facem și acel sprijin care este foarte important pentru noi să-l obținem într-un timp scurt.

■ **Apropo de aceste reforme, care ar fi cele mai importante de realizat și sunt în capul listei pentru Ucraina?**

■ Eu cred că ar fi vorba în primul rând de reforma judiciară. Am vorbit despre această reformă de mai multe ori. Trebuie să reformăm procuratura, dar și partea ce ține de drepturile omului. Dacă vorbim despre dezvoltarea economică, va trebui să lucrăm mai mult și la partea de anti-corupție care este de asemenea în capul acestei liste.

În prezent, avem foarte bune rezultate pe partea de digitalizare a țării. Avem soluții bune pe acest segment, în special prin acele aplicații ce țin de alarmele împotriva atacurilor aeriene, de asistența medicală. Aplicațiile care țin de produsele alimentare care pot fi oferite pentru refugiați din interiorul, dar și din exteriorul țării. Toate aceste lucruri pot fi accesate ușor de pe telefonul mobil. Mai avem un portal care se numește *Diia*. În cazul în care cineva și-a pierdut documentele, ele sunt stocate pe acest website în format electronic. Cu alte cuvinte, pentru cineva care se află într-o astfel de

situație, este nevoie ca acea persoană doar să aibă acces la un telefon.

Documentele sunt digitale și foarte multe bănci acceptă astfel de documente digitalizate din această bază de date. Desigur, în unele părți ale Ucrainei situația este grea și în privința telefoanelor mobile din cauza faptului că le erau luate oamenilor de către soldații ruși.

Speranțe și orizont de timp pentru aderare la UE

■ **Sunteți optimistă într-o procedură accelerată a Ucrainei către UE? Ar putea exista un orizont de timp pe care să-l luăm în calcul?**

■ Dacă vorbim de intrarea în UE, trebuie să ținem cont și de teritoriile care sunt ocupate în acest moment. Ne referim aici la Lugansk, Donețk și Crimeea. Fiecare dintre țările noastre – Ucraina, Moldova și Georgia – are un teritoriu ocupat de către regimuri separatiste fidele Rusiei.

Probabil va fi nevoie de câțiva ani ca să putem controla aceste teritorii. Sigur că este un lucru important și să ținem cont de cetățenii care trăiesc acolo. Este o întrebare chiar și pentru mine, anume câți cetățeni au mai rămas în regiunile ocupate ale Ucrainei și câți anume sunt loiali Moscovei și câți sunt loiali Kievului.

Mă întreb și eu cu câți oameni va trebui să lucrăm în acele regiuni pentru că foarte mulți cetățeni din regiunea Lugansk și Donbas au fost evacuați. O parte dintre ei au fost evacuați forțat în Rusia. Este foarte dificil acum să ne întrebăm și cum îi putem aduce înapoi.

Împreună, dar și separat

■ **La începutul lunii martie, Ucraina nu era tocmai încântată că și Republica**

Moldova și Georgia vor depune cereri de aderare la UE. Este mai bine ca pe această procedură de aderare să se meargă în bloc sau fiecare stat din cele trei din Parteneriatul Estic să meargă separat?

■ Cred că fiecare țară trebuie să-și urmărească propria agendă. Pot să spun că reacția Ucrainei privind aderarea Moldovei și mai ales a Georgiei era negativă, deoarece autoritățile de la Tbilisi au refuzat să se alătore politicilor Occidentului de impunere de sancțiuni Rusiei. Acolo, guvernul nu a vrut acest lucru, în ciuda protestelor masive din partea populației.

Au fost multe manifestații stradale pentru susținerea Ucrainei din acest punct de vedere, dar Executivul de la Tbilisi a refuzat să susțină Ucraina. Cunoaștem însă că în timpul unor astfel de războaie emoțiile sunt la un nivel ridicat și tocmai de aceea, Ucraina nu a reacționat tocmai pozitiv în ceea ce privește Georgia.

Legat de Republica Moldova, noi înțelegem că totuși având o dependență foarte mare de gazele rusești, dar și granița comună pe care o avem, la fel și regiunea transnistreană, realizăm faptul că Ucraina și Republica Moldova vor merge împreună pe această cale spre UE.

Cu toate acestea, fiecare țară este independentă și fiecare trebuie să-și facă bine temele de acasă. Aici, depinde de fiecare țară cum vom realiza acest lucru. Dar eu nu cred că acest proces nu va fi unul cu Ucraina fără Moldova, sau Moldova fără Ucraina. În această privință, eu cred că suntem legați.

Referitor la sancțiunile pe care Republica Moldova le-ar fi putut impune Rusiei, eu nu știu cât de tare ar fi afectat Moscova. Cred că impactul ar fi chiar zero.

Ținem minte și embargourile din 2006 și 2013 impuse Republicii Moldova de către Moscova. Atunci, Chișinăul a avut posibilitatea de a redirecționa exporturile. Economia Republicii Moldova nu este orientată spre Rusia așa de tare ca să facă diferența în cazul unor sancțiuni.

În cazul în care Republica Moldova va încerca să impună anumite sancțiuni Rusiei, Chișinăul va fi presat și șantajat de Moscova.

Zelenski și mai popular

■ **Cum vedeți eficacitatea diplomației publice și a discursurilor domnului Zelenski în diverse Parlamente ale lumii în ultimele săptămâni? Se vorbește că Zelenski este acum unul dintre liderii mondiali care ar fi ridicat noi standarde în comunicarea strategică?**

■ Noi vedem o diferență mare între ce era Zelenski de dinainte de 23 februarie și cel din prezent după zeci de zile de război. S-a schimbat foarte mult, iar în ceea ce privește rating-ul său politic, înainte de război era sub 50% și cădea foarte tare în ultimele luni. Iar acum este la o cotă de peste 90%.

Poate este prima dată în istoria Ucrainei când cetățenii sunt încântați de comunicarea dintre Președinție, Guvern și oamenii de rând. La fel, pot să afirm acest lucru și despre administrația locală. Primarul Kievului, Vitali Kliciko, face o foarte bună comunicare cu oamenii, în special pe demontarea dezinformărilor și a știrilor false. Avem peste 1.000 și ceva de astfel de dezinformări, iar el este foarte receptiv și la doar jumătate de oră de la apariția unei astfel de știri false el o dezmente.

Fiecare are rolul său. Spre exemplu, Zelenski are două roluri. Este vorba

despre comunicarea cu armata și comunicarea cu oficialii din alte țări.

Kliciko este mai mult pe partea de comunicare în Kiev. Nu este vorba numai de fake news, dar și despre partea de infrastructură de care este responsabil. Dacă vorbim de alți oameni care sunt în regiuni, putem vorbi de șeful administrației locale de la Nicolaev, Vitali Kim, care a devenit foarte popular.

De asemenea, avem administratorii locali din regiunea Odesa, Liov sau Harkov. De exemplu, primarul din Harkov, Ihor Terehov, vorbește în rusă și vine cu mesaje în limba rusă. Eu personal nu eram sigură că el va sta de partea Ucrainei, deoarece înainte de război avea o serie de mișcări dubioase, dar acum lucrurile sunt clare în privința fidelității lui.

Pericolul transnistrean

■ **Cât de posibil este scenariul unei jonțiuni dintre armata rusă, care atacă pe frontul sudic și dorește să ajungă la Odesa, și trupele ruse și cele paramilitare transnistrene cantonate în Transnistria?**

■ Trebuie să discutăm despre trei puncte pe unde pot veni atacuri asupra Ucrainei: Belarus dinspre nord, Transnistria dinspre vest și republicile separatiste Donețk și Luhansk dinspre est. Este încă neclar dacă din vreuna din aceste direcții se va lansa vreun atac împotriva Ucrainei.

Din Belarus înțelegem că liderul de la Minsk, Alexandr Lukașenko, nu este tocmai sigur de armata lui. El nu știe, în cazul în care ordona armatei sale să atace, în ce direcție vor ataca aceștia.

De exemplu și Ucraina are în componența trupelor de securitate

teritorială foarte mulți belaruși voluntari. Și nu numai belaruși, sunt acolo și lituanieni, polonezi, georgieni etc. Avem un întreg batalion internațional.

Nu știm dacă belarușii ar putea face față în cazul în care vor fi trimiși să lupte în Ucraina, mai ales dacă ne uităm la starea armatei rusești de astăzi. Armata belarusă este cu o clasă mult mai jos decât cea rusă.

Dacă vorbim despre armata rusească ca a doua armată a lumii, războiul acesta ne-a arătat pe unde s-au risipit banii pentru modernizarea acesteia. Din ce vedem de la militarii ucraineni care fac diverse înregistrări video, echipamentul rușilor este foarte învechit.

■ **Ar putea ataca poate preventiv armata ucraineană forțele ruse și paramilitarii din Transnistria?**

■ Cred că nu în acest moment. Pentru Ucraina este foarte important să mențină teritoriul pe care îl avem acum și avem mult de lucru. Nu cred că Transnistria este prioritatea Ucrainei, dar înțelegem că experiența de opt ani de război și antrenamentele ce au urmat anexării Crimeii la standarde NATO fac armata ucraineană mai bună.

De asemenea, armata ucraineană se antrenează intens pentru a mânui armamentul modern care este livrat din Occident pentru apărarea țării.

Din 2014, fiecare cetățean al Ucrainei a plătit o taxă pentru armată. Și nu vorbesc acum de voluntarii ucraineni care în jumătate de oră pot să strângă câteva mii de dolari pentru a cumpăra, de exemplu, o dronă performantă care să ajute armata ucraineană. Vorbim aici și de un război dus cu armament modern.

Efect invers

■ Acest război a coagulat Ucraina pe interior, coagulând și Occidentul în același timp. Cumva Putin a pierdut pe ambele fronturi din acest punct de vedere?

■ Exact, acest lucru nu a fost posibil în Ucraina în cei 30 de ani de independență în interior. Încă de atunci înțelegeam de ce nu putem reuși acest lucru, din cauză că erau mai multe forțe din Rusia care încercau cumva să destabilizeze situația. Se încerca acest lucru și pe frontul informațional prin canalele de televiziune, dar și pe frontul politic. Se încerca și prin diverse partide politice care făceau lucruri negative din acest punct de vedere. Un exemplu concludent este Viktor Ianukovici și felul cum a venit el la putere. Dacă nu ar fi fost Ianukovici, nu ar fi existat nici Euromaidanul.

Atunci prin pozițiile pe care cei din partidul său le dețineau, Ucraina devenise un stat foarte corupt, iar oamenii pur și simplu nu au mai rezistat, chiar și în regiunile Ucrainei în care partidul său câștigase alegerile.

De asemenea, dacă vorbim despre tensiunile care veneau din Ungaria sau România în privința minorităților, acestea erau alimentate și de manevrele Rusiei din interiorul Ucrainei. Rușii au încercat aceleași lucruri de iritare și a Poloniei cu aceleași tensiuni legate de minoritatea poloneză din Ucraina, dar acolo nu au reușit, deoarece legătura Ucrainei cu Polonia este foarte strânsă.

De asemenea, putem spune că ucrainenii cu belorușii sunt mult mai apropiați decât cu rușii, dar totuși Lukașenko face o serie de lucruri negative. În ciuda acestui fapt există o conexiune, chiar dacă slabă, între ucrainenii și belarușii.

■ Vă mulțumim!

Editorial

Republica Moldova, pași mici dar siguri înspre UE

În orice criză există și oportunități, iar Republica Moldova își promovează atent dezideratul final de a adera într-o bună zi la Uniunea Europeană. În această fază incipientă este nevoie ca Republica Moldova să își radiografeze sincer problemele și mai ales sectoarele unde este nevoie de reforme. În acest sens, primirea și rezolvarea primului set de întrebări din cadrul chestionarului primit de la Comisia Europeană poate fi considerat al doilea pas important. Asta după ce Chișinăul a făcut pe 3 martie demersul inițial de depunere la Bruxelles a cererii de aderare la UE.

Invazia Rusiei din Ucraina începută pe 24 februarie a schimbat paradigma. Guvernarea pro-europeană avea de gând să depună cererea de aderare la UE undeva spre orizontul anului 2025, atunci când se termină la termen mandatul legislativ primit după alegerile parlamentare din 11 iulie 2021. Dar războiul din țara vecină a deschis o oportunitate ca Republica Moldova să se urce în acest tren mai devreme.

Nu a făcut-o singură, ci alături de Ucraina și Georgia, state alături de care face parte din Parteneriatul Estic. În actualul context, și Uniunea

Europeană pare să fi accelerat procedurile pentru acest segment de state și să treacă mai mult sau mai puțin în plan secund câteva state din Balcanii de Vest. Asta deși acestea aveau cumva un avans cel puțin teoretic și ar fi fost primele candidate în cazul unui nou val de extindere a Uniunii Europene.

Așadar, șeful diplomației Republicii Moldova, Nicu Popescu, a primit pe data de 11 aprilie chestionarul din partea comisariatului european pentru vecinătate și extindere, Oliver Varhely, în Luxemburg. Cele circa 369 de întrebări trimise în prima parte a chestionarului de la UE au fost rezolvate într-un timp relativ scurt. A fost nevoie de doar 11 zile pentru completare și retransmiterea documentului la Bruxelles, astfel că pe 22 aprilie autoritățile de la Chișinău și-au făcut deja temele. Ceea ce este impresionant este că la completarea documentului nu au muncit numai funcționarii și specialiștii statului, ci și cei din societatea civilă. Toată lumea s-a mobilizat într-un efort comun considerabil care dă un semnal pozitiv despre dorința Republicii Moldova de a avansa pe această direcție.

Sprrijin din partea României

Efortul nu a trecut neobservat nici de premierul României, Nicolae Ciucă, care a remarcat viteza cu care autoritățile de la Chișinău s-au mișcat în completarea acestui document important. De altfel, oficialii de la București și Chișinău sunt în permanent contact și conlucrează pe această dimensiune.

România a trecut prin acest proces și are experiența necesară și know-how-ul de a ajuta Republica Moldova. Faptul că nu există diferențe de comunicare și că se operează cu

aceeași limbă nu poate decât să reprezinte un atu. De altfel, șeful diplomației român, Bogdan Aurescu, l-a contactat pe omologul său de la Chișinău, Nicu Popescu, chiar din prima zi a primirii chestionarului și a oferit deschis asistența României în acest sens.

De altfel, România este de departe cel mai puternic avocat al Republicii Moldova la Bruxelles, iar sincronizarea diplomațiilor și a lobby-ului din partea Bucureștiului și Chișinău nu poate aduce decât beneficii. Iar acest lucru, de exemplu, s-a văzut cel mai bine pe 5 aprilie în cadrul Conferinței donatorilor co-organizată de România, Franța și Germania la Berlin. La acest eveniment zeci de state și instituții internaționale au promis Republicii Moldova granturi și împrumuturi cu dobânzi foarte mici de 695 de milioane de euro.

Obstacole și nevoia de comunicare mai bună

Cu toate acestea, există și o serie de probleme în acest proces. Ucraina nu a fost încântată încă de la început ca Republica Moldova „să se urce în trenul” de aderare la UE ca pasager alături de Ucraina. Acest lucru a fost declarat încă din primele zile, după ce Republica Moldova a depus cererea de aderare pe data de 3 martie. Șeful diplomației de la Kiev, Dmitro Kuleba, a declarat că „depunerea de către Moldova și Georgia a cererilor de aderare la UE arată acum ca o încercare de a atașa cele două vagoane ale lor la un tren ucrainean de mare viteză care se deplasează la Bruxelles.”

De aceeași metaforă a trenului și vagoanelor s-a folosit pe la mijlocul lunii aprilie și vicepremierul ucrainean, Irina Vereșciuk. Oficialul de la Kiev

a spus atunci că Republica Moldova arată ca un „vagon de tren” agățat de locomotiva ucraineană și Republica Moldova ar încerca să profite de pe urma războiului ruso-ucrainean.

Evident, astfel de declarații sunt sub imperiul unor emoții puternice și sunt de înțeles pentru o țară care se luptă din răzputeri cu o invazie sângeroasă. Dar în același timp și Kievul trebuie să înțeleagă că Republica Moldova face totul să ajute cum poate în cazul refugiaților. Asta în condițiile în care există deja circa 100.000 de refugiați în Moldova, iar în total aproape jumătate de milion de ucraineni au tranzitat Republica Moldova în cele mai bine de două luni de război.

Kievul mai este deranjat și de faptul că nu există o solidaritate completă din partea Moldovei și Georgiei în privința sancțiunilor economice aplicate Rusiei de către cele două state. Sigur, acest gest nu are de facto o mai relevanță economică, dar politic ar fi un semnal, în viziunea Ucrainei, de solidaritate.

Știm foarte bine că nici înainte de război relațiile dintre Ucraina și Republica Moldova nu au fost la cel mai înalt nivel. Există probleme încă nerezolvate din trecut, dar și unele cu proiecție pe viitor precum intențiile energetice de a construi un mare hidrocomplex din partea Ucrainei pe Nistru, principala sursă de apă potabilă pentru circa 80% din populația Republicii Moldova.

Exemple pozitive

Dar contextul actual ar trebui să reseteze și altfel de probleme. Astfel, Republica Moldova și Ucraina ar trebui să conlucreze pe acest deziderat comun. Un exemplu în acest sens l-ar putea servi conlucrearea dintre România și Bulgaria, state vecine care

au aderat împreună în 2007 la Uniunea Europeană.

De multe ori, se crează impresia unui vaccum de comunicare între Chișinău și Kiev și un fel de concurs nu tocmai benefic pentru a urca împreună în același tren spre UE. Sigur, cu un schelet al puterii pro-european complet și o țară mică de circa 2,7 milioane de cetățenii, Republicii Moldova cu siguranță i-ar fi mai ușor să realizeze acele reforme cerute de UE.

La rândul său, Kievului nu ar trebui să îi fie teamă de o concurență neloială pe domeniul reformelor și capacității de implementare a lor, ci ar trebui să meargă „la pachet” cu Republica Moldova, un stat care se bucură de o simpatie mare la Bruxelles, poate cea mai mare de până acum. Este nevoie

ca Republica Moldova și Ucraina să comunice între ele mult mai bine, iar diplomațiile să se angajeze într-o coordonare și comunicare mai bune ca până acum.

Urmează o etapă grea, cea a lobby-ului prin cancelariile europene pentru acceptarea celor două țări ca state candidate la UE. Tot acest efort ar putea fi realizat prin conlucrare, iar efectul scontat de Kiev și Chișinău ar putea fi astfel maximizat, laolaltă cu cel al Poloniei și României care vor conta și ele în acest demers.

Faptul că în ultimele două luni la Chișinău și Kiev s-au perindat toți liderii lumii libere și au luat pulsul de la fața locului asupra evenimentelor nu poate fi decât de bun augur. Rămâne ca și cele două capitale să-și intensifice eforturile pentru al doilea

set de întrebări din chestionarul de la UE ce urmează să vină. Acela va fi un test și mai serios, deoarece va conține, numai pentru Republica Moldova cel puțin 2.000 -2.500 de întrebări sistemice la care autoritățile Republicii Moldova trebuie să răspundă cu celeritate.

Ceea ce este important este ca Republica Moldova să rămână pe același curs al reformelor, în special pe zona de justiție, un punct nevralgic și în același timp unul în care Uniunea Europeană vrea rezultate palpabile și unde nu vor exista concensii. Eradicarea corupției endemice din Republica Moldova este poate cel mai mare deziderat pe care Bruxellesul îl așteaptă a fi realizat de către Chișinău.

Mădălin Necșuțu

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).